

TANTÁRGYI PROGRAM

I. A TANTÁRGY ADATAI (AZ ÚJ BA, BSC SZAKOK ESETÉBEN MEGEGYEZIK A TANTÁRGYI ADATLAP ADATAIVAL)

1. A tantárgy kódja:

BIZQBIZFC2R

2. A tantárgy megnevezése (magyarul):

Az EU közös kül-, biztonság- és védelmi politikája

3. A tantárgy neve (angolul):

Common Foreign, Security and Defence Policy of the European Union

4. A tanóra száma:

0/2

5. Kreditérték:

3

6. A tantárgy meghirdetésének gyakorisága:

Őszi félév, évente

7. Az oktatás nyelve:

magyar

8. Előtanulmányi kötelezettségek:

-

9. A tantárgy típusa:

kötelezően választható

10. A tantárgyfelelős tanszék/intézet neve:

Nemzetközi Tanulmányok Intézet

11. A tantárgyfelelős neve:

Dr. Gálik Zoltán

12. A tantárgy szakmai tartalma:

A politikai integráció irányába haladó európai integrációs folyamat egyik legfontosabb kérdése a Közös Kül- és Biztonságpolitika (Common Foreign and Security Policy, CFSP) létrehozása, amely az 1992-ben elfogadott Európai Unió Szerződésében az Unió 2. pilléréként jött létre. A tantárgy célja, hogy bemutassa a CFSP kialakulását, az intézményesülés folyamatát és nehézségeit. Az elemzést először az integrációs modell irányából végezzük, majd ország- és régiótanulmányok formájában feldolgozzuk az európai államok biztonság- és védelmi politikáját. A órákon áttekintjük az 1960-as évek Fouchet terveitől az 1969-92 között működő Európai Politikai Együttműködésen át az 1999-ben induló Közös Európai Biztonság- és Védelmi Politikát (Common European Security and Defence Policy, CESDP). Olyan kérdésekre keressük a válaszokat, mint az Európai Unió biztonságpolitikája és a terrorizmus elleni fellépés, a (humanitárius) intervenció kérdése, valamint a transzatlanti kapcsolatok és a regionális biztonsági intézmények közötti együttműködés és feladatmegosztás. A félév során nagy mennyiségű angol nyelvű irodalom kerül feldolgozásra, ezért a kurzus alapfeltétele az angol nyelv ismerete.

13. Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók előre megadott témákból egyet kiválasztva a szemeszter 7. hetében az órán esszét írnak.

14. Vizsgakövetelmény:

vizsgajegy

15. Az értékelés módszere:

A végső jegy az órán megírt esszé 30%-os és a vizsga 70%-os súlyozásával adódik. Az esszé megírása kötelező.

16. Irodalomjegyzék:

Kötelező irodalom:

- Az órán kiadott tanulmány-gyűjtemény.
- Gazdag Ferenc: Európai integráció és külpolitika, Osiris, Budapest, 2005
- A közös külpolitikával kapcsolatos elsődleges források (letölthetők a www.diplomacia.hu oldalról)

Ajánlott irodalom:

- Neil Winn–Christopher Lord: EU Foreign Policy Beyond the Nation-State. Palgrave. London 2001
- Henrik Larsen: Foreign Policy and Discourse Analysis. France, Britain and Europe. Routledge International, London, 1997
- John Peterson–Helen Sjursen: A Common Foreign Policy for Europe? Routledge, London, 1997
- Jolyon Howorth–Anand Menon: The EU and National Defence Policy. Routledge, London, 1997
- Anand Menon–Vincent Wright: From the Nation State to Europe? Oxford, 2001
- Hazel Smith: European Union Foreign Policy, Pluto Press, London 2002
- Dunay-Gazdag (szerk): A Nyugat-európai Unió: Tanulmányok, dokumentumok; SVKI, Budapest, 1994

- Jolyon Howorth: Britain, France and the European Defence Initiative; Survival; Vol 42. Summer, 2000, pp 33-55.
- Letölthető dokumentumok
- Tanulmányok a FORNET web oldalán (www.fornet.info)
 - Carl Lankowski-Simon Serfaty: Europeanizing Security? NATO and an Integrating Europe, American Institute for Contemporary German Studies, Washington, 1999
 - Christopher Hill [2002]: CFSP: Conventions, Constitutions and Consequentiality; The International Spectator 4/2002
 - Giovanna Bono [2002]: ESDP: theoretical approaches, the Nice Summit and hot issues; ESDP and Democracy

17. A tantárgy oktatói:

Dr. Gáik Zoltán

II. A TANTÁRGY PROGRAMJA (A TARTALMAK ÉS A KÖVETELMÉNYEK RÉSZLETEZÉSE)

18. A tantárgy tananyagának leírása:

1. A külpolitika tanulmányozásának módszertani alapjai. A nemzetközi politika elmélet, európai integráció elméletek és külpolitika-elméletek. Szuverenitás, nemzetállami érdekek Európában.
2. Külpolitika integrációs kísérletek Európában 1945 után. A külpolitika és biztonságpolitika viszonya. Az európai és a transzatlanti regionális biztonsági rendszer kialakulása. A Dunkerque-i Szerződés, a Brüsszeli Szerződés és a NATO. Nemzetállami érdekek a világháború után.
3. Az Európai Védelmi Közösség és az Európai Politikai Közösség terve. A Nyugat-Európai Unió (NYEU) létrehozása, szerepvállalása az európai biztonsági rendszerben. A NATO bővítése és az európai biztonsági rendszer kialakulása.
4. Az EGK külkapcsolati rendszerének kialakulása. Jogi és alkotmányos alapok. A volt gyarmati területek kérdése. Az EGK jogi személyisége. A nemzetközi szervezetek és az EGK/EK/EU. GATT, WTO. A közös kereskedelempolitika és a külkapcsolati rendszer. Az emberi jogok kérdése a korai külkapcsolati rendszerben.
5. A Fouchet-tervek. Franciaország és az európai integráció De Gaulle elnöksége alatt. A Párizs-Bonn tengely kialakulása, a külpolitikai együttműködés kezdetei.
6. Az Európai Politikai Együttműködés (EPC) korszaka. Az EPC működése, tevékenysége. Kísérletek a közös külpolitikai kialakítására a hetvenes években.
7. A közös külpolitikai együttműködés elmélyítésének lehetősége a nyolcvanas években. Az intézményi együttműködés kiszélesítése, a NYEU aktiválása, az Egységes Európai Akta és az Európai Unió Szerződésének előkészítése. Új integrációelméletek és külpolitika-elméletek. Neoföderalizmus és liberális kormányköziség, diskurzusanalízis. A külpolitika-elemzés (foreign Foreign Policy Analysis, FPA) útkeresése.
8. Beszámoló írása az órán előre megadott témakörök alapján.
9. A hidegháború utáni Európa. Az Európai Unió mint stratégiai szereplő a világpolitikában. Gazdasági és katonai képességek és lehetőségek. „Az európai nagyhatalmak” érdekei, katonai képességei. A nemzeti külpolitika európaizálása? A nemzeti külpolitikai intézmények és a Közös Külpolitika egymásra hatása. A „képesség-elvárás szakadék”. Az EU szerepvállalása a nemzetközi közösségben: geopolitikai, világgazdasági cél- és eszközzrendszer.
10. A Közös Kül- és Biztonságpolitika (CFSP) kialakítása. Intézményi és jogi alapok az Európai Unió Szerződésében. A CFSP lehetőségei és korlátai. A katonai kapacitások kérdése. A CFSP és a biztonság új dimenzióinak kialakulása. A NATO, a WEU és a CFSP közeledése, feladatmegosztása.
11. A közös külpolitika intézményi rendszerének kibővítése: az Amszterdami Szerződés. Az önálló védelempolitika kialakításának alapvető kérdései. Az Európai Biztonság- és Védelempolitika létrehozása, fejlődése 1999-től. Együttműködés a NATO-val és az Egyesült Államokkal. Az Európai Biztonsági Stratégia, az Európai Védelmi Ügynökség, az Európai Főparancsnokság. EU missziók.
12. A Konvent és az Alkotmányos Szerződés és a Közös Külpolitika. Versengő elképzelések az Unió jövőjéről. Intézményi struktúra. Döntéshozatali mechanizmusok. Az EU külügyminiszteri posztja, a Külügyminisztérium, az európai diplomáciai szolgálat. A „birtokháborúk”. Az EU önálló jogi személyiségének következményei. A Közös Külpolitika és a Közös Védelempolitika finanszírozása. Az emberi jogok védelme és a Közös Külpolitika.
13. Az EU „Új Szomszédságpolitikája”. A földrajzi „finalité” kérdése. Az új típusú biztonsági kihívások és az EU Közös Külpolitikája. A terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek kérdése. Fegyverzetkorlátozás, exportkorlátozási rendszerek és az EU. Az Amerikai Egyesült Államok és Európa: közös értékek, eltérő érdekek? Uni- és multilaterális. Norma- és identitásképződés európai szinten.
14. Nemzetállamok és kisállamok érdekérvényesítése a közös külpolitikában. Magyarország külpolitikája és az Európai Közös Kül- és Biztonságpolitika: érdekérvényesítés, a regionális összefogás kérdése, gazdasági, katonai szerepvállalás. Magyarország külpolitikai prioritásai és lehetőségei az Közös Külpolitika keretein belül.

19. Kompetenciák leírása:

A hallgató a kurzus elvégzése során megismerkedik az európai kül-, biztonság- és védelempolitika alapjaival, a külpolitikai elméletek, az integrációelméletek és nemzetközi kapcsolat elméletek EU integrációval kapcsolatos dimenzióival. Átfogó ismereteket szerez a közös európai külpolitika diplomáciatörténeti eseményeiről, valamint megismerkedik a releváns nemzetközi és hazai szakirodalommal.

20. A hallgató egyéni munkával megoldandó feladatai:

A hallgatók előre megadott témákból egyet kiválasztva a szemeszter 7. hetében az órán esszét írnak.

21. A foglalkozásokon való részvétel követelményei:

Az órákon való folyamatos és aktív részvétel megkövetelt, maximum 3 hiányzás

22. Félévközi ellenőrzések:

A hallgatók előre megadott témákból egyet kiválasztva a szemeszter 7. hetében az órán esszét írnak.